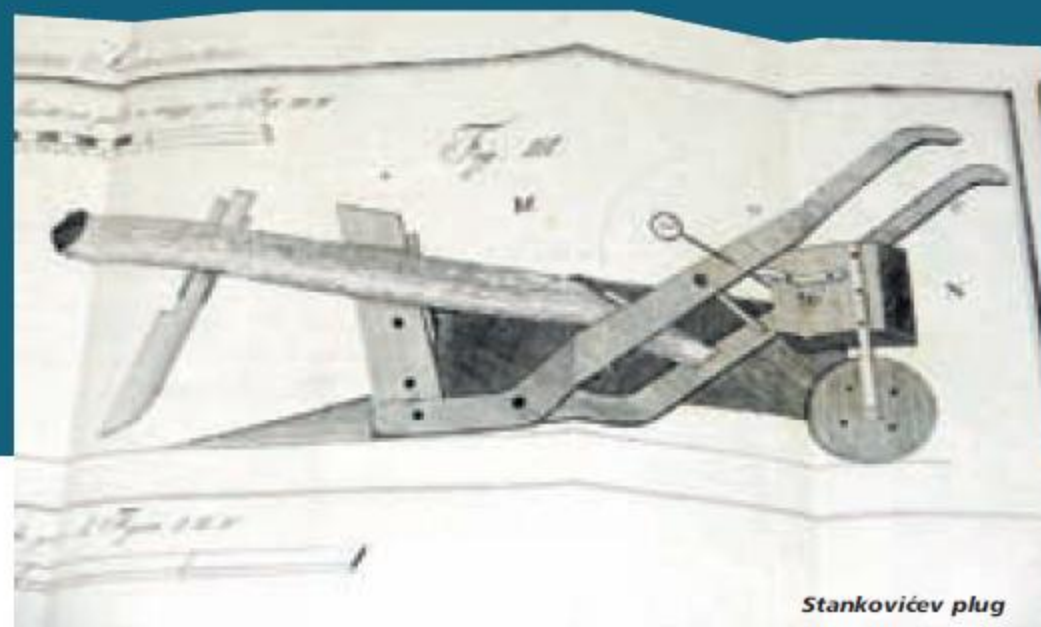

PETAR STANKOVIĆ, KANONIK, UGLEDNI INTELEKTUALAC PRVE POLOVICE 19. STOLJEĆA

Otac permakulture rođen u Barbanu

Stankovićev plug

Barban

je Japancu uspjelo jer je ujedinio agrikulturu i etiku prirode, pogodivši pravo vrijeme za to. Prirodno poljodjelstvo ne zahtjeva previše rada, mehanizaciju ni kemikalije, a traži i vrlo malo plijevljenja. Tlo Fuokokinih polja ostalo je neporecano više od 40 godina, a ipak im se prinos mogao mjeriti s prinosom najproduktivnijih japanskih farmi na kojima su se ko-

Prije dvije godine u Italiji je objavljena knjiga "L'agricoltura Naturale nell' 800" (Prirodna poljoprivreda u 19. stoljeću) s podnaslovom "Revolucionarni eksperimenti sa slamom u Italiji stoljeće prije Fukuoke". Radi se o reizdanju knjižice iz 1842. u kojoj je riječ o "eksperimentu" koji je svojedobno proveo i opisao upravo kanonik Petar Stanković o sjetvi pšenice bez oranja, kopanja, drljanja i bez životinjskih gnojiva

Piše **Patricija SOFTIĆ-MEHMEDOVIĆ**

Petar Stanković (Pietro Stancovich) rodio se 1771. u Barbanu, gdje je i umro 1852. godine. Ovaj kanonik, potekao iz malog mjesta, bio je jedan od najuglednijih Istrana u Europi u prvoj polovici 19. stoljeća. Čovjek hrvatskih korijena i talijanske kulture te nacionalne svijesti dominantna je i amblematična figura istarskoga intelektualnog života potkraj 18. i u prvim desetljećima 19. stoljeća.

Okićen epitetima istarski Plutarh, arkadarin, erudit, i tako dalje, bio je i ostao kontradiktorna figura koja tek čeka da se otkriju sva bogatstva koja je tako strpljivo, predano i temeljito skupljao i ciljano ostavio budućim naraštajima u naslijeđe.

Bio je veliki bibliofil, prikupio je za života više tisuća vrlo vrijednih svezaka, od kojih neka vrlo rijetka djela, te ju oporučno ostavio gradu Rovinju. Ona se čuva u tamošnjem Zavičajnome muzeju pod imenom "Stancoviciana", dok se najveći dio njegove rukopisne ostavštine nalazi u Sveučilišnoj knjižnici u Puli. U tim se knjigama, ali i u njegovim rukopisima, očituje njegov zna-

tiželjan duh i interes, kako za znanstveno, tako i za praktično.

Stanković je za svoga života pisao upute o vjeronauku, proučavao povijest Istre, Barbana, maslinarstva, vinarstva, istarsku ihtiologiju, istraživao podrijetlo svetog Jeronima, pisao o biskupijskim sjedištima i samostanima u Istri, zanimao se za antičke spomenike diljem poluotoka, ostavio nacрте svojih naprava kojima je želio poboljšati i olakšati poljoprivredu, i još mnogo toga.

Mnoga su njegova promišljanja, zabilješke i upute još uvijek aktualne, dapače, mogli bi postati sve popularniji u današnjem svijetu, kada se mnogi ljudi osvjedešćuju i žele vratiti skladnom

suživotu s prirodom. Prije dvije godine u Italiji je objavljena knjiga "L'agricoltura Naturale nell' 800" (Prirodna poljoprivreda u 19. stoljeću) s podnaslovom "Revolucionarni eksperimenti sa slamom u Italiji stoljeće prije Fukuoke". Radi se o reizdanju knjižice iz 1842. u kojoj je riječ o "eksperimentu" koji je svojedobno proveo i opisao upravo kanonik Petar Stanković o sjetvi pšenice bez oranja, kopanja, drljanja i bez životinjskih gnojiva. Ovo je vrlo uzbudljivo otkriće budući da se japanski znanstvenik i filozof Masanobu Fukuoka u cijelom svijetu štuje kao "guru zelenih", mudar čovjek koji je razvio metodu prirodnog poljodjelstva koja bi mogla pomoći da se preokrene destruktivni zamah moderne agrikulture. Naš Petar Stanković u tom djelu piše o svom iskustvu, eksperimentiranju s uzgojem pšenice bez oranja, kopanja i dodavanja gnojiva, u što se upustio s premisom da se, baš kao što je tvrdio Fukuoka, biljke u prirodi same

Biblioteku s više tisuća svezaka ostavio je gradu Rovinju

Petar Stanković

Spomen-ploča u prigodi 200. obljetnice rođenja

radaju, rastu i rasprostranjuju, i to bez ljudske intervencije. Kao dokaz ovoj tvrdnji Stanković je iznio primjer potpuno spontanog rođenja i rasta divlje smokve iz pukotine zida jednog dvorca, a takve i slične primjere možemo vidjeti svugdje oko nas.

Budući da je Stankovićovo djelo nastalo stoljeće prije Fukuokinih teorija, radi se o dokumentu iznimne povijesne vrijednosti zbog kojeg su upravo Stankovića mnogi talijanski čitatelji već proglasili pravim ocem permakulture. Smatra se da se Stanković s ovom naprednom idejom nije uspio probiti u "mainstream" za razliku od svojih nasljednika samo zato što je njegovoj teoriji nedostajala mediativna, produhovljena bit koja se provlači kroz novija new age djela iste tematike. Iako je uspio dokazati efikasnost i dobrobit svojih ideja, nije uspio promijeniti mentalitet usmjeren prema suvremenom, što je stoljeće kasni-

ristile najmodernije metode. Tko zna što se još krije u plodnom Stankovićevom opusu od 23 knjige s oko 3.000 stranica te u njegovim brojnim rukopisima. Poznato je da je 1825. godine upravo barbanski kanonik pisao raspravu o teranu i refošku, vinskoj sorti crnog grožđa koju je preporučivao za sadnju i koja se i danas iznimno cijeni. Objavio je on i nekoliko radova u kojima je predstavio svoje poljodjeljsko-tehničke izume, a dva su mu uređaja za prerađivanje maslina - spolpoliva (1840.) i torchioliva (1841.) - priskrbila međunarodni ugled. Možda tek dolazi vrijeme u kojem ćemo zaboraviti na Stankovićevo potalijančivanje koje je mnogima bilo trn u oku i početi ga gledati kao iluminista koji se zalagao za otvaranje škole i vjerovao u moć prosvjete i znanja, kao intelektualca koji je čitav život, daleko od politike, karijere i crkvene hijerarhije, proveo u vrijednom radu.